

Гуренко Г.В., здобувач кафедри
кримінології та кримінально-
виконавчого права Національної
академії внутрішніх справ

ВІКТИМОЛОГІЧНА ПРОФІЛАКТИКА ФАЛЬСИФІКАЦІЇ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ

Стратегія боротьби зі злочинністю в нашій країні завжди орієнтувалась на запобігання злочинів, через впливом на соціальні процеси, які будуть сприяти зниженню, обмеженню, ліквідації явищ, що породжують злочинність і тим самим

забезпечать правомірну поведінку всіх членів суспільства. Сьогодні цілком обґрунтованим визнається, що вивчення злочинності без віктимологічного аналізу є неповним і неточним. Без дослідження особи потерпілого, запобігання не може вийти за рамки існуючих традиційних підходів. Тому, розглядаючи її рівні, форми і види виділяють її віктимологічний напрям, зумовлений ідеєю, що можливість вчинення злочину залежить від багатьох чинників, одним з яких і є жертва злочину та її поведінка. Оскільки віктимологічна профілактика злочинів у сфері обігу фальсифікації лікарських засобів слугує засобом недопущення перетворення особи на жертву, на основі проведеного дослідження вважаємо за необхідне визначити систему таких заходів:

1) Купівля лікарських засобів виключно в аптечних закладах, що мають ліцензію на здійснення відповідної діяльності. Перевірка наявності ліцензії аптечного закладу, згідно чинного законодавства, а саме п. 4 ч. 1 ст. 4 Закону України «Про захист прав споживачів» - споживачі під час придбання, замовлення або використання продукції, яка реалізується на території України, для задоволення своїх особистих потреб мають право на необхідну, доступну, достовірну та своєчасну інформацію про продукцію, її кількість, якість, асортимент, а також про її виробника (виконавця, продавця) [1]. Наказ МОЗ України Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з виробництва лікарських засобів, оптової, роздрібною торгівлі лікарськими засобами від 31.10.2011 р. № 723, а саме п. 3.5.7. даного Наказу, передбачається, що ліцензіат, який провадить діяльність з роздрібною торгівлі лікарськими засобами, повинен мати в залі обслуговування населення інформацію про наявність ліцензії (копії ліцензії), про особливості правил відпуску лікарських засобів, місцезнаходження і номер телефону суб'єкта господарювання, якому належать аптека та структурні підрозділи, місцезнаходження і номер телефону державного органу у справах захисту прав споживачів, місцезнаходження і

номер телефону територіального органу державного контролю якості лікарських засобів, а також книгу відгуків та пропозицій, забезпечити можливість встановлення та функціонування інформаційного стенда або терміналу [2].

2) Не купувати лікарські засоби через мережу Інтернет або пошту. П. 2.6 Ліцензійних умов забороняється дистанційна (через мережу Інтернет) торгівля лікарськими засобами, а також продаж лікарських засобів поштою та через будь-які заклади, крім аптечних, та поза ними, крім винятків, що передбачені для закладів у сільській місцевості [2].

3) Відповідально ставитись до своїх прав як споживача, що передбачені Законом України «Про захист прав споживачів», тобто не нехтувати правом ознайомитись зі змістом сертифікату якості на лікарський засіб, що видається виробником та завірений печаткою останнього постачальника. На сьогодні, згідно чинного законодавства - п. 2.3. Ліцензійних умов, продаж ліків на території України, що не зареєстровані в Україні та не мають сертифіката якості, що видається виробником та завірений печаткою останнього постачальника заборонено. На суб'єкт господарювання покладено обов'язок зберігати сертифікат якості виробника (копії на паперових носія чи електронні копії) на серії лікарських засобів, що реалізуються ним, протягом трьох років з дати придбання [1; 2]. Ліцензіат зобов'язаний пред'явити на вимогу сертифікат до ознайомлення. У разі збігання серії лікарського засобу в сертифікаті та на самому лікарському засобі, можна вважати такий засіб належної якості. Якщо у покупця виникають сумніви щодо справжності сертифікату, його дійсність можна перевірити за допомогою мережі Інтернет. Для цього необхідно зайти на офіційний сайт українського фармацевтичного інституту якості за посиланням - <http://uphiq.org/ru/check4>, ввести номер серії лікарського засобу та отримати необхідну вам інформацію. З огляду на вищезазначене, необхідно наголосити на проблемі недостатнього забезпечення доступу до мережі Інтернет аптечних закладів, що суттєво обмежує можливість споживачів,

а так само, і працівників аптечних закладів отримувати достовірну інформацію про якість лікарських засобів і тим самим захистити своє здоров'я та життя. Також ми вважає, що потребує удосконалення положення п. 2.3. Ліцензійних умов, згідно яких у разі зберігання сертифікатів якості у вигляді сканованих копій сертифікатів ліцензіат зобов'язаний надати (на вимогу) їх паперові копії, засвідчені печаткою суб'єкта господарювання, у строк не пізніше двох днів, як такі, що обмежують право особи на отримання своєчасної інформації про продукцію, її кількість, якість, асортимент тощо[2].

4) Заходи віктимологічної профілактики щодо юридичних осіб (аптечних закладів): а) лікарський засіб, що пропонується по ціні значно нижчій, ніж минулий раз, або ж суттєво дешевше, ніж аналогічний препарат (можливо інакшого виробника) у інших фірм-постачальників повинен викликати сумнів щодо його якості. Переважно, у таких медикаментів не все в порядку або ж з реєстрацією в Україні, або з легітимним їх ввезенням, або ж у них обмежений термін придатності. Щоб розпізнати фальсифіковані ліки, необхідно звертати увагу: сертифікат повинен бути розбірливим, з обов'язковим номером, назвою та адресою виробника та назвою препарату, вказанням серії та дати випуску, повинен бути вказаний термін придатності, обов'язкове посилання на нормативний документ, згідно якого проведено аналіз. Показники, вимоги аналітично-нормативної документації та результати аналізу також повинні бути розбірливими. І головне, печатки (як виробника, так і постачальника), повинні бути чіткими (не розмитими). При недотриманні хоча б одного пункту треба негайно телефонувати до постачальників із вимогою надати якісний документ. Якщо ж це неможливо - інформуйте керівництво для подальших дій. Більшість фальсифікованих ліків можна виявити саме по нестандартних документах; б) перевірка зовнішнього вигляду упаковок, їх цілісність, колір етикеток (порівнювати із попереднім привезенням), наявність серії, терміну придатності, реєстраційного номера та ін. При певних змінах в упаковках

ліків, деякі солідні заводи-виробники (наприклад «Київмедпрепарат» або ж «Юрія-Фарм») розсилають листи, в яких описують зміни упаковки; в) обов'язково на місці приймання товару треба мати перелік препаратів, які були забраковані Держлікслужбою, і постійно звіряти із прихідним товаром; г) іноземне маркування упаковок та інструкцій про застосування (без наявності, хоча б стікера на доступній мові) також тепер є підставою для сумніву щодо легальності та якості препарату. Краще взагалі не приймати такі ліки, адже проблем не оберешся потім як із управлінням у справах захисту прав споживачів, так і з самими клієнтами, які мають повне право вимагати інструкції.

Отже, ще одним із заходів віктимологічної профілактики є розроблення подібних матеріалів та розповсюдження їх серед аптечних закладів. Необхідно також, з метою профілактичного впливу на потенційну жертву злочину, забезпечити систематичні заходи щодо покращення професійного рівня відповідальної особи через відвідання курсів підвищення кваліфікації, можливо навіть складання раз на пів року атестаційного завдання тощо. Заходи щодо покращення рівня правосвідомості та правової культури працівників аптечних закладів збігаються з аналогічними заходами щодо особи - споживача.

Таким чином, ефективність віктимологічної профілактики залежить не тільки від її організації, тактики, але й від умов формування поглядів громадян на недопущення вчинення по підношенню до них злочинів. Розробка та застосування заходів віктимологічної профілактики фальсифікованих лікарських засобів будуть сприяти зниженню рівня злочинності, а також покращенню стану здоров'я населення.

Список використаних джерел

1. Про захист прав споживачів. Закон України. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>;

2. Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з виробництва лікарських засобів, оптової, роздрібною торгівлі лікарськими засобами. Наказ МОЗ України від 31.10.2011 р. № 723 . Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1420-11>.